

Waarom Xi Tibet weer op de schietschijf zet

ANALYSE TIBET Monniken die 'hun' dalai lama bespioneren, een speech van de Chinese president Xi Jinping over het 'planten van zaden van liefde voor China' bij potentiële 'separatisten'... Wat is er aan de hand in Tibet?

Zijn boeddhistische monniken om te kopen met het slijk der aarde? Het succes van de bespionerende Chinees Luo Sang, die midden augustus in India werd gearresteerd, suggereert van wel. Luo infiltreerde er de Tibetaanse diaspora en stortte geld aan zeker veertig mensen, waaronder kloosterlingen. Hij wou zo informatie over de dalai lama (85) krijgen. Dat is de spirituele leider van Tibet, die in 1957 naar het Indiase Dharamsala vluchtte.

Xi's recente bezoek aan de Tibetaanse 'autonome regio' (TAR, zie kaart) getuigt ook van aangescherpte bezorgdheid. Aan een volle zaal legerleiders – geen enkele Tibetaans – zei Xi dat hij van TAR een 'ondoordringbaar ijzeren schild' wil maken. 'Tibetaans boeddhisme moet zich aanpassen aan Chinese omstandigheden en het socialisme. Daarom moeten we de zaden van liefde voor China diep in de harten van jongeren planten.'

Dat klinkt als een echo van het totalitaire beleid dat China toepast in Xinjiang. Daar is Oeigoers erf-

goed platgewalst, zijn islamitische uitingen als een baard dragen of gebeden opvoeren verboden en zit mogelijk 1 miljoen mensen in strafkampen, met verplichte Chinese taalles. De huidige partijsecretaris in Xinjiang verdiende tussen 2011 en 2016 zijn sporen in Tibet.

Hoogbejaarde tijdbom

'Tibetanen in overheidsdienst moeten ook heel hard opletten met religieuze uitingen', zegt Andrew Fischer, ontwikkelingseconoom gespecialiseerd in Tibet (Internationaal Instituut voor Sociale Studies). 'Er is ook een kat- en muis spel qua religieuze expansie: charismatische lokale lama's krijgen navolging, de overheid probeert hen te temmen of te verbieden, maar kan de verspreiding op andere plaatsen niet stoppen.'

Ook de verstikkende controle op de gemeenschap, met lokale wijkcomités die rapporteren wat iedereen doet, is ingevoerd. De nomadische economie in Tibet zette

China naar zijn eigen hand, met grootschalige infrastructuurprojecten. 'In de TAR is minstens 35 procent van het volk ongetuurd', zegt Fischer. Het zijn niet Tibetanen die het meest profiteren van de stevig gesubsidieerde economie, maar Han Chinezen. 'Eerder zagen we een systematische poging om Tibetanen te rekruteren in politie- en beveiligingswerk, maar ook als ambtenaar of leerkracht', zegt Fischer. 'Dat stopte in 2017.'

Ook Tibet kende in 2008 een grote protestbeweging, waarna 150 mensen zichzelf in brand staken. Emily Yeh (geografe en Tibet-expert van de University of Colorado) mailt dat meer zelfverbrandingen door hardnekkige surveillance voorkomen zijn. 'Tibetaanse bewoners van Lhasa werd het met een berg papierwerk moeilijk gemaakt om nog benzine voor hun auto te kopen. Soldaten patrouilleerden er zelfs een tijdje met brandblussers.' In elk geval beloven de gespieerde nieuwe statements weinig goeds. Waarom vreest China opnieuw

onrust in Tibet, na schijnbare rust? Volgens Fischer vormt een zelfbewuste Tibetaanse bevolking geen ernstige strategische bedreiging voor Peking, wegens te klein en te zwak. Maar de regio is geopolitiek cruciaal omdat ze grenst aan India, Kasjmir en Nepal'. Het is in China's strategisch belang om dat gebied stabiel en onder controle te

de dalai lama wordt. Tibetanen zullen die 'fake' dalai lama nooit erkennen. 'Er dreigt dan grootschalige oproer die de hele regio kan destabiliseren', schrijft de drukkinggroep *International Campaign for Tibet* op Euractiv. Eerder benoemde Tibet al de panthen lama (de nummer twee in de religieuze rangorde van Tibet, red.). Tibetanen vinden hem 'niet de echte'. 'Het is mogelijk dat Tibetanen leiderschap elders zullen zoeken, bijvoorbeeld bij lokale religieuze leiders', zegt Fischer.

Taal onder druk

'De dalai lama staat niet onverzoenbaar tegen China en moedige jonge Tibetanen aan om een vreedevolle toekomst uit te bouwen in TAR. Maar Chinese bureaucraten maken van hem graag een ideologische boeman', zegt Fischer. Hardliners hopen met hun 'lama' een sterk Tibetaans bewustzijn te elimineren. Nu het conflict met de VS China kwetsbaar maakt, plooit Peking zich des te harder terug op de eigen binnengrenzen. Die moeten trouw 'Chinees zijn' en meelopen. Zowel in Tibet als in Xinjiang rukken taalonderwijs in Mandarijn en hardere regels voor discipline op. Het is geen toeval dat China deze week in Binnen-Mongolië onderwijs in de lokale taal afschaft, wat tot groot protest leidt.

Giselle Nath

'Om de zelfverbrandingen te stoppen werd de aankoop van benzine door Tibetaanse bewoners van Lhasa heel moeilijk gemaakt'

Emily Yeh
Geografe en Tibet-expert,
University of Colorado

houden. 'Gezien het grensconflict met India bij Pangong Tso (*DS 1 september*) kunnen we een militaire opbouw in dat gebied verwachten.' Een andere 'tikkende tijdbom' is de vergevorderde leeftijd van de dalai lama. Die moet een opvolger, een jong kind, benoemen. Hij heeft al gezegd dat die niet uit China zal komen. Peking wil zelf beslissen wie de 'vijftiende reïncarnatie' van

Chinese bureaucraten maken van de dalai lama graag een ideologische boeman. © getty